



# Pressmeddelande

från EU:s narkotikabyrå i Lissabon

EUROPEISK NARKOTIKARAPPORT 2018: I FOKUS

## EMCDDA: kokainets återkomst på en dynamisk narkotikamarknad

(7 juni 2018, LISSABON — **FÅR PUBLICERAS TIDIGAST 10.00 CET/09.00 WET/Lissabon-tid**) EU:s narkotikabyrå (EMCDDA) offentliggör i dag i Bryssel <sup>(1)</sup> *Europeisk narkotikarapport 2018: Trender och utveckling*. I rapporten fokuseras bland annat på de underlag som påvisar ökad tillgång till kokain. Denna utveckling sker i kontexten av en dynamisk narkotikamarknad som förmår anpassa sig snabbt efter narkotikakontrollåtgärder. I denna årliga granskning undersöker byrån även de utmaningar som nya psykoaktiva substanser för med sig, inbegripet tillgången till nya syntetiska opioider (i synnerhet mycket potenta fentanyl-analoger) och problem kopplade till användningen av syntetiska cannabinoider inom marginaliserade grupper (däribland personer som är intagna på fängelser).

I EMCDDA:s rapport konstaterar man att tillgången till narkotika överlag är stor och att det på vissa områden verkar som att tillgången ökar. Av de senaste siffrorna framgår att det rapporterades över en miljon beslagtaganden av illegal narkotika i Europa (EU-28, Turkiet och Norge) under 2016. Mer än 92 miljoner vuxna inom EU (i åldern 15–64 år) har någon gång i livet prövat en illegal drog och uppskattningsvis 1,3 miljoner människor genomgick behandling för användning av illegal narkotika under 2016 (EU-28).

**Dimitris Avramopoulos, EU-kommissionär med ansvar för migrations-, inrikes- och medborgarskapsfrågor**, uppger följande: "Vi ser en ökad produktion av och tillgång till narkotika i Europa i dag. Marknaden för illegal narkotika är dessutom ytterst dynamisk, med en stor anpassningsförmåga – vilket gör den desto farligare. Om vi vill fortsätta att ligga steget före måste vi rikta in våra insatser på att bygga upp både motståndskraft och handlingsberedskap, inte minst på grund av internetmarknadens ökande betydelse och utvecklingen av nya typer av narkotika. Med de nya bestämmelser om nya psykoaktiva substanser som träder i kraft i slutet av året kommer Europa att ha tillgång till ytterligare, stärkta redskap för att möta dessa utmaningar på ett mer effektivt sätt och förbättra skyddet av europeiska medborgare mot faror relaterat till narkotika." <sup>(2)</sup>

## Kokain: ökad tillgänglighet och högsta renhetsgraden på ett årtionde

Kokain är den stimulantia som används mest i Europa. Omkring 2,3 miljoner unga vuxna (i åldern 15–34 år) har använt drogen under det senaste året (EU-28). Mot bakgrund av indikationer på en ökad kokaodling och kokainproduktion i **Latinamerika** bekräftar dagens analys att kokainmarknaden i Europa är på uppgång, med indikatorer som nu visar på ökad tillgång till drogen i ett antal länder. Även om priset för kokain har förblivit stabilt så var renhetsgraden på gatunivå under 2016 högre än på ett årtionde (infografik s. 26). Antalet kokainbeslag har också ökat. Omkring 98 000 beslag av kokain rapporterades i EU 2016 (2015 var siffran 90 000), motsvarande 70,9 ton (figur 1.6).

På stadsnivå framgår det av en nyligen genomförd studie av narkotikarester i kommunalt avloppsvatten att kokainresterna mellan 2015 och 2017 ökade i 26 av de 31 städer för vilka det finns uppgifter för perioden i fråga <sup>(3)</sup>. Spåren var störst i städer i **Belgien, Storbritannien, Nederländerna** och **Spanien**, medan låga nivåer rapporterades i de **östeuropeiska städerna** i studien (figur 2.5).

Dagens rapport visar på en ökning av antalet förstagångsinskrivningar på specialiserad behandling avseende kokain (infografik s. 45). Under 2016 sökte 30 300 klienter behandling för första gången på grund av problem med denna drog, dvs. över en femtedel fler än under 2014. Sammanlagt sökte över 67 000 klienter specialiserad behandling för kokainrelaterade problem 2016. Särskilt oroande är att uppskattningsvis 8 300 klienter sökte behandling för crack som primär drog 2016. Dessutom var kokain den näst mest rapporterade drogen avseende narkotikarelaterade akutfall vid sjukhus inom ett nätverk av 19 sjukhus med övervakningsuppdrag 2016 (Euro-DEN Plus) (figur 3.7).

Smugglingsmetoderna och smugglingsvägarna verkar också vara under förändring. **Iberiska halvön** – som historiskt sett har utgjort huvudingången i Europa för kokainförsändelser till havs – verkar, även om den fortfarande är viktig, spela en mindre framträdande roll i data för 2016, eftersom stora beslag nu rapporteras i containerhamnar längre norrut. Under 2016 beslagtogs **Belgien** 30 ton kokain (43 procent av den totala mängd kokain som enligt uppskattning beslagtogs inom EU under ett år).

**EMCDDA:s direktör Alexis Goosdeel** säger att "Resultaten från vår nya rapport visar att Europa för närvarande drabbas av följderna av en ökad kokainproduktion i Latinamerika. Tidiga varningssignaler om ökad tillgång till kokain från analyser av avloppsvatten stöds nu av andra data som tyder på ett ökat utbud, inklusive en ökning av renhetsgraden och av antalet och storleken på kokainbeslagen. Vi måste vara uppmärksamma på hälsokonsekvenserna av kokainanvändning eftersom vissa bekymmersamma utvecklingstendenser börjar framträda på området, däribland en ökning av antalet människor som söker behandling för kokainproblem för första gången. Dessa förändringar framhäver den växande betydelsen av att tillhandahålla verkningfulla insatser för prevention, behandling och skademinskning när det gäller kokainanvändare."

### Tecken på ökad narkotikaproduktion inom Europa

Europa utgör en viktig marknad för illegal narkotika, som smugglas in från flera olika regioner i världen, inbegripet **Latinamerika**, **Västasien** och **Nordafrika**. I den rapport som läggs fram i dag fokuseras dock även på **Europa** som produktionsregion, varvid man konstaterar följande: "För många olika substanser ser vi i år vissa oroande tecken på att narkotikaproduktionen inom Europa ökar".

Produktionen äger rum närmare konsumentmarknaderna av flera olika skäl, bland annat bekvämlighet, minskad risk att bli upptäckt vid gränserna och, beroende på drog, tillgången till eller kostnaden av viktiga kemikalier som krävs i produktionsprocessen. Rapporten innehåller flera exempel på ökad narkotikaproduktion i Europa och på innovationer vad gäller produktionsmetoder. Bland dessa kan följande nämnas: illegala laboratorier för kokainframställning, ett ökat antal nedstängda MDMA-laboratorier ("ecstasy"), upptrappat och utökat deltagande från den organiserade brottsligheten i produktion av metamfetamin, att amfetaminproduktionens avslutande etapper äger rum i konsumtionslandet och upptäckt av ett litet antal heroinproduktionslaboratorier. Vissa av de syntetiska droger som framställs inom EU är avsedda för externa marknader såsom **Nord-, Mellan- och Sydamerika**, **Australien**, **Mellanöstern** och **Fjärran Östern** samt **Turkiet**.

Ökad produktion av mycket potent cannabis inom Europa tycks ha påverkat den verksamhet som bedrivs av cannabisproducenter utanför EU, vilket framgår av att den cannabisarts som smugglas in i Europa från **Marocko** har blivit mer potent. Det finns även tecken på att nya psykoaktiva substanser, som vanligtvis framställs i **Kina** och översänds till Europa för paketering, i vissa fall framställs innanför Europas gränser.

### Cannabis: tillgången och användningen ligger kvar på en hög nivå och förändringar i den internationella politiken kan innebära utmaningar för Europa

Cannabis är fortfarande den illegala drog vars användning har störst utbredning i Europa. Dess framträdande position framgår klart av data om utbredning, narkotikabrott, beslag och ny efterfrågan på behandling. Omkring 17,2 miljoner unga européer (i åldern 15–34 år) har använt cannabis under det senaste året (EU-28) och cirka 1 procent av Europas vuxna (i åldern 15–64 år) använder cannabis dagligen eller nästan dagligen (EU-28).

Cannabis ingick i mer än tre fjärdedelar (77 procent) av de 800 000 brott med anknytning till droganvändning eller droginnehav som rapporterades inom EU 2016 där primärdrogen var känd (figur 1.14). Det är även den drog som beslagt oftast, med 763 000 beslag av cannabisprodukter rapporterades inom EU 2016. Cannabis står bakom den största andelen (45 procent) av dem som söker narkotikabehandling för första gången i Europa (EU-28, Turkiet och Norge). Antalet personer som sökte behandling för första gången för cannabisproblem ökade från 43 000 år 2006 till 75 000 år 2016 i de 25 länder för vilka det finns data för båda åren (infografik s. 41).

Den senare tidens förändringar av regelverk avseende cannabis i delar av **Nord-, Mellan- och Sydamerika** – inbegripet legalisering inom vissa jurisdiktioner – har lett till att det på dessa platser snabbt har vuxit fram en kommersiell marknad för cannabisanvändning. Detta ger upphov till innovationer i leveranssystemen och till produktutveckling avseende cannabis (t.ex. e-vätskor, ätbara produkter och mycket potenta sorter).

Det går inte att förutse vilka konsekvenserna kommer att bli för Europa om en stor legal marknad för denna drog utvecklas i delar av **Nord-, Mellan- och Sydamerika**, men en inverkan på leverans- eller användningsmönstren kan inte uteslutas. **EMCDDA** följer den internationella utvecklingen avseende cannabislagstiftning noga för att främja en välunderbyggd förståelse av de förändringar som äger rum och för att bidra till att identifiera den eventuella inverkan som denna lagstiftning kan få på den europeiska situationen <sup>(4)</sup>. Bland de politiska frågor som röner mer uppmärksamhet i samband med de föränderliga internationella synsätten på cannabislagstiftning är frågan om cannabisanvändning och nedsatt körförmåga. Detta står i centrum för en nyligen utfärdad **EMCDDA**-rapport i vilken man stöder sig på internationella experters insikter <sup>(5)</sup>.

### Färre nya psykoaktiva substanser upptäckta men fler belägg för skadlighet

Nya psykoaktiva substanser (NPS/"nätdroger") utgör fortfarande en betydande utmaning för politiken och folkhälsan i Europa. Till nya psykoaktiva substanser, som inte omfattas av internationell narkotikakontroll, räknas en rad olika substanser, däribland syntetiska cannabinoider, katinoner och bensodiazepiner (figur 1.10). Under 2017 rapporterades 51 nya psykoaktiva substanser för första gången genom **EU:s system för tidig varning**, vilket motsvarar omkring en drog i veckan. Även om det sammanlagda antalet nya substanser som uppträder för första gången på marknaden per år har minskat sedan högsta noteringarna – 98 stycken 2015 och 101 stycken 2014 – är det totala antalet nya psykoaktiva substanser som finns tillgängliga fortfarande högt. I slutet av 2017 övervakade **EMCDDA** över 670 nya psykoaktiva substanser (jämfört med omkring 350 stycken 2013)<sup>(6)</sup>. Hälsoskador med anknytning till nya syntetiska cannabinoider och nya syntetiska opioider – inbegripet akuta förgiftningsfall och dödsfall – låg bakom att **EMCDDA** under 2017 genomförde nio riskbedömningar, fler än någonsin förut.

Nya syntetiska cannabinoider, varav 179 stycken har upptäckts sedan 2008 (10 under 2017), utgör den största kemiska grupp som övervakas av **EMCDDA**. Dessa substanser, som ofta saluförs som "herbal smoking mixtures" (växtbaserade rökblandningar), stod för den största andelen av de nya psykoaktiva substanser som beslagtogs 2016 med strax över 32 000 rapporterade beslag (jämfört med 10 000 beslag 2015) (figur 1.12). Detta utgjorde nästan hälften av det totala antalet beslag av nya psykoaktiva substanser som rapporterades till byrån 2016. Fyra syntetiska cannabinoider var föremål för riskbedömning 2017 (AB-CHMINACA, ADB-CHMINACA, 5F-MDMB-PINACA och CUMYL-4CN-BINACA).

Mycket potenta nya syntetiska opioider (framför allt fentanyl-analoger), som efterliknar effekterna av opiater av naturligt ursprung (t.ex. heroin och morfin), upptäckts allt oftare. Dessa finns emellanåt tillgängliga i nya former (t.ex. nässprejer) eller säljs som, eller blandas med, illegal narkotika såsom heroin eller kokain. Sammanlagt 38 nya syntetiska opioider har upptäckts på Europas narkotikamarknad sedan 2009 (13 under 2017). Det finns goda skäl att i Europa fortsätta att vara vaksamma på fentanyl-analoger, som spelar en central roll i den pågående opioidkrisen i **USA**. Dessa substanser – varav vissa är många gånger starkare än morfin – stod för över 70 procent av de uppskattningsvis 1 600 beslag av nya syntetiska opioider som rapporterades 2016. Tio nya fentanyl-analoger rapporterades via **systemet för tidig varning** 2017 och av dessa riskbedömdes fem (akryloylfentanyl, furanylfentanyl, 4-fluoroisobutyrylfentanyl, tetrahydrofuranylfentanyl och karfentanil).

## Fängelser: fokus på hälso- och sjukvård och nya droger

Fängelser utgör en viktig arena för att möta droganvändares hälso- och sjukvårdsbehov. Att göra det kan innebära en vinst för samhället som helhet (t.ex. genom att man undviker överdoser efter frisläppande och minskar överföringen av narkotikarelaterade infektionssjukdomar såsom hiv och hepatit C). I årets rapport ligger fokus på möjligheterna till insatser i denna miljö och skillnaderna länder emellan när det gäller tillhandahållandet av dessa insatser <sup>(7)</sup>.

I en ny studie som omfattar flera länder och som offentliggörs tillsammans med dagens rapport <sup>(8)</sup> undersöker byrån de växande hälso- och säkerhetsproblem som användningen av **nya psykoaktiva substanser i fängelser** ger upphov till. I studien konstateras att användning av nya psykoaktiva substanser och de skador det orsakar utgör en betydande ny utmaning för fängelsesystemet i Europa. Bland de fyra huvudsakliga typer av nya psykoaktiva substanser som återfinns i fängelser är syntetiska cannabinoider den oftast rapporterade. Viktiga drivkrafter bakom användningen av dem i fängelser är den lätthet med vilken de kan smugglas in (t.ex. i vätskeform eller sprejade på papper eller textilier) och svårigheten att upptäcka dem i drogtestar.

## Försäljning via internet och uppkomsten av nya bensodiazepiner

Även om de traditionella narkotikamarknaderna vid sidan om internet fortfarande dominerar i fråga om volym verkar det som att internetmarknaderna växer i betydelse och därmed medför en ny utmaning i fråga om kontrollåtgärder mot narkotika. I en aktuell studie från **EMCDDA–Europol** identifierades över 100 globala marknader på det mörka nätet, där omkring två tredjedelar av köpen var narkotikarelaterade <sup>(9)</sup>. Den synliga webben och sociala medier verkar också vara av ökande betydelse, i synnerhet vad gäller tillgång till nya psykoaktiva substanser och narkotikaklassade läkemedel utanför förskrivning.

I dagens rapport uttrycks farhågor över att det på gatan och på internet dyker upp nya bensodiazepiner som inte är godkända som läkemedel inom **EU**. **EMCDDA** övervakar för närvarande 23 nya bensodiazepiner (varav 3 upptäcktes för första gången i Europa 2017). Vissa saluförs i eget namn (t.ex. diklazepam, etizolam, flubromazolam, flunitrazolam, fonazepam). I andra fall använder tillverkarna dessa substanser till att framställa förfalskningar av ofta förskrivna bensodiazepin-läkemedel (t.ex. diazepam, alprazolam), som därefter saluförs på den illegala marknaden. Under 2016 beslagtogs över en halv miljon tabletter som innehöll nya bensodiazepiner eller liknande substanser, en ökning omkring två tredjedelar jämfört med 2015.

I en analys som offentliggörs parallellt med dagens rapport utforskar **EMCDDA missbruket av bensodiazepiner bland högriskanvändare av opioider i Europa** <sup>(10)</sup>. Även om en stor del av förskrivningen av dessa läkemedel till högriskanvändare sker i legitimt terapeutiskt syfte kan de komma på avvägar och missbrukas, vilket bidrar till ökad sjuklighet och dödlighet i denna grupp. Omkring 40 procent av dem som söker behandling för användning av primärt opioider rapporterar även användning av bensodiazepiner. I studien ingår en tidsplan för rapportering av nya bensodiazepiner till **EMCDDA**.

## Fler dödsfall på grund av överdos och naloxonets förebyggande roll

I dagens rapport uttrycks oro över det stora antalet dödsfall på grund av överdos i Europa, som har ökat under de senaste fyra åren. Över 9 000 dödsfall på grund av överdos, huvudsakligen med anknytning till heroin och andra opioider – även om de ofta kombineras med andra substanser, framför allt alkohol och bensodiazepiner – beräknas ha inträffat i Europa 2016 (EU-28, Turkiet och Norge).

De utmaningar som gamla och nya opioider innebär ger anledning att på nytt uppmärksamma rollen för opioid-motgiftet naloxon inom strategier för att agera mot överdoser <sup>(11)</sup>. I rapporten understryks det brådskande behovet av att se över policys i relation till naloxon och öka utbildningsinsatserna för och medvetenheten bland både droganvändare och yrkesverksamma som kan komma i kontakt med dessa droger.

**Ordföranden för EMCDDA:s styrelse, Laura d'Arrigo**, uppger sammanfattningsvis att "De hot som narkotika innebär för folkhälsan och säkerheten i Europa kräver fortfarande en enad front. Genom EU:s handlingsplan mot narkotika, som antogs 2017, tillhandahålls en ram för europeiskt samarbete. Eftersom narkotikaproblemen förändras och det uppträder nya utvecklingstendenser är det ytterst viktigt att vårt övervakningssystem håller jämna steg. *Europeisk narkotikarapport* tillhandahåller tillsammans med 30 landsvisa rapporter den senaste analysen i syfte att ge beslutsfattare en tydlig bild av situationen och bidra till deras förmåga att anpassa det politiska svaret för att förebygga och möta de utmaningar som uppstår".<sup>(12)</sup>

#### Fotnoter

<sup>(1)</sup> Paketet *Europeisk narkotikarapport 2018* återfinns på [www.emcdda.europa.eu/edr2018](http://www.emcdda.europa.eu/edr2018). De uppgifter som presenteras i rapporten avser 2016 eller det senaste tillgängliga året. De siffror och den grafik som anges i detta pressmeddelande har hämtats från rapporten. Kompletterande siffror och tabeller återfinns i 2018 års *Statistical Bulletin* ([www.emcdda.europa.eu/data/stats2018](http://www.emcdda.europa.eu/data/stats2018)).

<sup>(2)</sup> [www.emcdda.europa.eu/news/2017/16/new-legislation-response-new-psychoactive-drugs\\_en](http://www.emcdda.europa.eu/news/2017/16/new-legislation-response-new-psychoactive-drugs_en)

<sup>(3)</sup> [www.emcdda.europa.eu/news/2018/1/latest-data-wastewater-european-cities\\_en](http://www.emcdda.europa.eu/news/2018/1/latest-data-wastewater-european-cities_en) Analysen av avloppsvatten redogör för den sammantagna konsumtionen av rena substanser i samhället och resultaten är inte omedelbart jämförbara med den beräknade prevalensen i nationella befolkningsundersökningar.

<sup>(4)</sup> [www.emcdda.europa.eu/publications/topic-overviews/cannabis-policy/html\\_en](http://www.emcdda.europa.eu/publications/topic-overviews/cannabis-policy/html_en)

<sup>(5)</sup> [www.emcdda.europa.eu/publications/joint-publications/cannabis-and-driving](http://www.emcdda.europa.eu/publications/joint-publications/cannabis-and-driving)  
[www.emcdda.europa.eu/news/2017/9/symposium-drug-impaired-driving\\_en](http://www.emcdda.europa.eu/news/2017/9/symposium-drug-impaired-driving_en)

<sup>(6)</sup> [www.emcdda.europa.eu/activities/action-on-new-drugs](http://www.emcdda.europa.eu/activities/action-on-new-drugs)

[www.emcdda.europa.eu/publications/rapid-communications/fentanils-and-synthetic-cannabinoids-ews-update](http://www.emcdda.europa.eu/publications/rapid-communications/fentanils-and-synthetic-cannabinoids-ews-update)

<sup>(7)</sup> Se kapitel 3 och [www.emcdda.europa.eu/topics/prison](http://www.emcdda.europa.eu/topics/prison)

<sup>(8)</sup> [www.emcdda.europa.eu/publications/rapid-communications/nps-in-prison](http://www.emcdda.europa.eu/publications/rapid-communications/nps-in-prison)

<sup>(9)</sup> [www.emcdda.europa.eu/darknet](http://www.emcdda.europa.eu/darknet)

<sup>(10)</sup> [www.emcdda.europa.eu/topics/pods/benzodiazepines](http://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/benzodiazepines)

<sup>(11)</sup> Se kapitel 3 och [www.emcdda.europa.eu/publications/insights/take-home-naloxone](http://www.emcdda.europa.eu/publications/insights/take-home-naloxone)

<sup>(12)</sup> [www.emcdda.europa.eu/countries](http://www.emcdda.europa.eu/countries)